

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈԼԿԱՐԻԱ

Տարեկան 12 փր.  
Վեցամսեայ 6 «

ԱՐՏԱՍՈՂՄԱՆ

2 քիւ մէկ ծրարով  
Տարեկան 14 փր.  
Վեցամսեայ 7 «

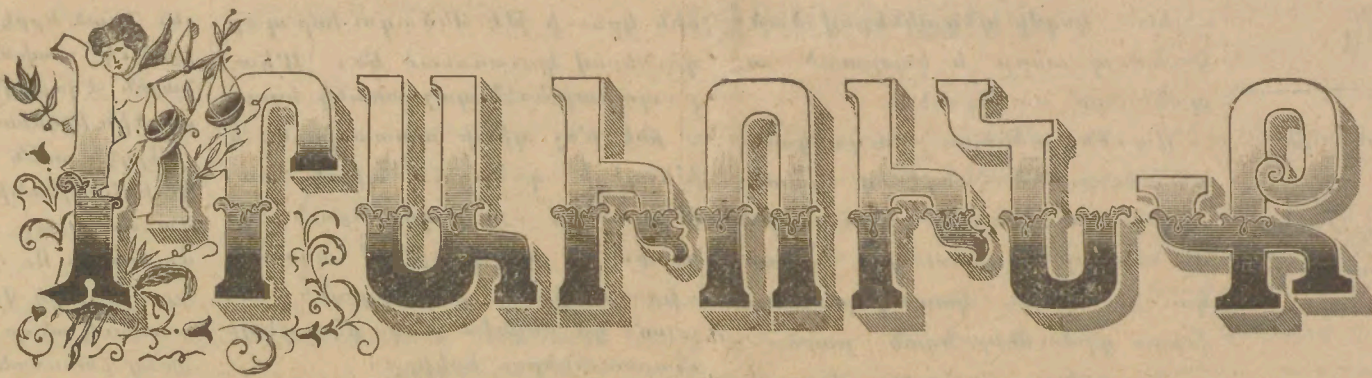
ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60 քիւ.  
Վեցամսեայ 1.50 »

Կ Ա Ն Խ Ի Կ

—o—

Ծանուցանւոյն տողը  
20 ասկիփով



Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ՀԱՍՏԻ

Rédaction du journa

„Iravounk“

VARNA (Bulgarie)

Редакция

на вѣстникъ

„Иравункъ“

ВАРНА (България)

—o—

Գրութիւնք եւ  
չեմ տրուիր

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Երկուսն Որբախնամ Ընկերու-  
թեանս Դ. Դ. Ընդհ. Ժողովը պիտի  
գումարուի յառաջիկայ կիրակէ,  
նոյ. 25ին կէս օրէ վերջ, ժամը  
ճիշդ 2ին, Ազգ. վարժարանի սը-  
րահին մէջ:

Օրակարգ

Ա.—Գործ. Ժողովոյ վեցամսեայ  
համարադրութիւն:

Բ.—Գործ. Ժողովոյ նոր ընտ-  
րութիւն:

Գ.—Ընդհանուր դիւանի հրա-  
ժարեալ երկու անգամոց ընտ-  
րութիւն:

Ուստի կը խնդրենք ընկերու-  
թեանս արգոյ անդամներէն, որ  
ներկայս իր հրաւիրագիր ընդու-  
նելով բարեհաճին որոշեալ ժամուն  
ներկայ գտնուիլ:

Մնամք յարգանք

Ընդհ. Ժողովոյ Դիւան

Աստիճապիր Աստեմայեա

Ա. ՓԱՋԱՋԵԱՆ Յ. ԳՈՒՐԳԵԹԵԱՆ

Վառնա, 20 նոյ. 1901

ՀԱՅՐ ՂԵԽՈՒԴ ԱՆԻՃԱՆ

Վեներաբլէ Միւսթարեան Միտ-  
րանութեան այս էն շողշողուն  
աստղն ալ մարեցաւ վերջապէս:  
Յժ գարուններ ողջունող այդ վեհ  
ճակատը իր արեւոյալկան համէս-  
տութեան մէջ շատ աւելի բարձր  
փայլեցաւ քան ո եւ է հայ եկեղի-  
ցական: Նախ երգնց նա իր հայ-  
րենանուէր Նազազները որչափ  
թրթռուն այնչափ գեղեցիկ: յու-  
զեց առաւել քան չորս միլիոն իր  
հայրենակիցներուն սիրտը հայրե-  
նի ողբերով: Վառեց անոնց ոգին  
դէպի հայրենիքի ազատութիւնը  
ձգտող բուն եռանդով:

Իր շատ մը գիտական, աշխար-  
հագրական, բանաստեղծական և  
այլ երկերուն ու թարգմանութիւն-  
ներուն հետ մէկ տեղ, որոնց շատը  
գլուխ գործոցներ կրնան համար-  
ուիլ, իր հայրենակիցներուն տու-  
աւ Արարատ, Սիւնուան, Սիւսկան,  
Յոշիկը Հայրենեաց և դեռ շատ  
մը հսկայ հատորներ, որոնց հա-

ւաքածոն աճող թանգարան մը  
կրնայ շքեղազարդել: Ֆրանսա-  
կան կաճառը իր համախափտա-  
կան բառարանին մէջ ցաւ կը յայտ  
նէ Հ. Ալեքանի աշխարհագրական  
և տեղագրական աշխատանքներու  
թեանց ֆրանսերէն թարգմանու-  
թիւնը չափնաւորն համար. որով  
հետեւ Մեծ Միւսթարեանը իր  
շատ մը երկերը անգլիերէնի ֆը-  
րանսերէնի, իտալերէնի և լատի-  
ներէնի ալ թարգմանած էր և  
այդ թարգմանութեանց շնորհիւ  
տիեզերական համար մը կը վա-  
րիւր: Պատուոյ անդամ նշանակ-  
ուած էր վեներաբլէ Գիտութեանց,  
Դպրութեանց և Արուեստից կո-  
ճառին, իտալիոյ Ասիական ընկե-  
րութեան, Բեդրապուրի և Մոս-  
կուայի կայսերական հնախօսա-  
կան ընկերութեանց, պաշտօնա-  
տար Բարիդի գիտութեանց և դպ-  
րութեանց կաճառին, Իէնայի հա-  
մալսարանին փիլիսոփայութեան  
ճիւղին պատուակալ վարդապետ,  
իսկ Եգիպտոսի կառավարութե-  
նէն ալ Օսմանիյէ և Մեծիտիյէ  
պատուանշաններ ընդունած, եւն:  
Այս ամենի հետ մէկտեղ իր  
մասնաւոր ուսումնասիրութեանցը,  
առարկայ ըրած էր, ինչպէս իր  
գործերը կը գկային, Հայն ու  
Հայաստանը: Իր պատմական, հը-  
նութեամբ և տեղագրական հըս-  
կայ հատորները և յիստն տարի-  
ներէ ի վեր երգած հայրենասիրա-  
կան երգերը անշուշտ իշխանակա-  
րաններ պիտի մնան հայ գրակա-  
նութեան և հայ սրտերու մէջ:

Ուստի ժիժ դարու այս եզա-  
կան մշակի անմոռանալի իշխա-  
կին երախտագիտական յարգանք  
մը մատուցանելու համար, ջերմա-  
պէս կը յանձնարարենք բոլոր ար-  
տասահմանի հայ եկեղեցիներուն  
հոգեհանգստի պաշտօն կատարել  
հանգիստ որպէս:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ  
ԱՆՑՈՒԴՍՐԱՔ

ՍԱՅԻՏ ՓԱՇԱ

Որ երկրի մէջ որ ըլլայ, երբ  
նախարարութիւնը կամ նախարա-  
պետը կը փոխուի, երկրին ներ-  
քին ու արտաքին քաղաքականու-

թեան մէջ ալ մեծ փոփոխութիւն  
ներ կը սպասուին: Անցեալ շաբ-  
թու թուրքիան ալ իր նոր նա-  
խարարապետը ունեցաւ յանձին  
Քիւչիւք Սայիտ փաշայի:  
Այս խորամանկ թուրքը շուրջ տասն  
և հինգ տարիներ առաջ ալ Մեծ  
Եպարգոս էր. իր այդ պաշտօնա-  
վարութեամբ թողուցած տխուր  
իշխանութիւնը մեզ լաւագոյն յոյս  
չին ներշնչեր: Թէեւ ինք լաւ դաս  
մը առած էր դեռ քանի մը տա-  
րիներ առաջ, անհամաձայնու-  
թեան մը հետեւանօք, Սուլթանէն  
բզկտուելու վախով, ինքզինք անգ-  
լիական զեապանատունը, քրիս-  
տոնեայ դըռնակի մը հովանաւո-  
րութեան տակ, նետելով, ուր կա-  
տարեալ ապահովութիւն ստանալէ  
վերջ միայն կրցու իւր անձը հա-  
ւատալ իր կրօնակիցներուն ու խա-  
լիֆային և դուրս ելնել:

Սայիտը այսօր կրկին կոչուած  
եպարգոսական բաձրագոյն պաշ-  
պօնին, մոռցած ըլլալ կը ձեռաց-  
նէ իր տիրոջ դիւրաբարքը և մա-  
հապիւռ բնաւորութիւնը, որուն  
դռնը փորձը դեռ քանի մը տա-  
րի առաջ իր անձին վրայ ալ կը-  
րեց. նա ելեր է այսօր մեծ պե-  
տութեանց ողջը շրջաբերական  
ձօքա մը, որով կառավարիէ ա-  
նոնց թուրքիոյ ներքին գործե-  
րուն չի խառնուիլ: որպէս զի Սուլ-  
թանի աղքեցութիւնը չի կոտորի  
և նա միջոց ունենայ բարենորո-  
գումները գործադրելու: Երբ իր  
անձին վրայ էր խնդիրը՝ Սայիտ  
փաշա Սուլթանին պաշտօնեան և  
անոր հացովը ու շնորհներովը սը-  
նած ու անով միայն բարձր ուս-  
տիճանի ու դիրքի հասած ըլլա-  
լով հանդերձ, փոխանակ երթալ  
իր տիրոջ ոտքերուն առջեւ նետ  
ուելու, ինքզինք անոր խղճին  
յանձնելու, հեւ ի հեւ փութաց օ-  
տար զեապանատուն մը ապաւի-  
նեցաւ, որպէս զի այդ օտարը  
պաշտպանէ զինքը Սուլթանի բար-  
կութեանը գէտ, ինչ որ այդ դեռ  
պանառան իրաւասութեանն դուրս  
էր:

Բայց այսօր նոյն Սայիտ փա-  
շան մեծ պետութեանց, ըստ դաշ-  
նադրներու, Սուլթանին քրիս-  
տոնեայ հպատակները պաշտպա-

նելու իրաւունքը ու պարտքը ան-  
տեսելով, կը ջանայ որ պետու-  
թիւնը բոլորովին լքեն զանոնք  
խալիֆային ոտքերուն տակ, և սա  
անպատասխանատու կերպով շա-  
րունակէ 1894-1897ի նախճիրները:  
Սայիտ փաշան օտար միջամտու-  
թեան եթէ սկզբունքով հակա-  
ռակ էր, ինչ որ դաշնագիրներով  
նուիրագործուած է, ի՞նչու ինք-  
զինքը օտարին պաշտպանութեանը  
յանձնեց: Կը կարծէ՞ թէ իր ե-  
պարգոս անուանուիլը ո եւ է ե-  
րաշխիք մը կը ներշնչէ քրիստոնե-  
այ աշխարհին թէ ասկէ վերջ օ-  
րինաւորութիւն պիտի տիրէ թուր-  
քիոյ մէջ: Չինք իր նախորդ պաշ-  
տօնավարութեան ատենն ալ տե-  
սանք. իսկ իր տէրը այն ատենէն  
մինչեւ հիմա յոռեգայն փոփոխու-  
թիւն կրած է և որ հետեւաբար  
չպիտի թողարէ իրեն երկիրը  
արգարութեամբ կառավարել եթէ  
ինք լաւ տրամադրութիւններով ալ  
օժտուած ըլլայ այս անգամ: Բայց  
ինչպէս իր առաջին քալէն կերե-  
ւի, ո եւ է բարի տրամադրութիւն  
կը պակտի իրեն մէջ ալ. եթէ ոչ,  
իր առաջին գործը պիտի ըլլար,  
պետութեանց միջամտութիւնը չի-  
ղքացնել փորձելէ առաջ, երկ-  
րին անհանդարտ տարրերը, Քիւր-  
տերը, Չէրքէզները և Ալպանա-  
ցիները, զսպել ու զինաթափ ընել,  
կաշառակեր ու արիւնարբու պաշ-  
տօնաները պաշտօնէ հեռացնել և  
երկրին հալածուած Քրիստոնեա-  
ներուն ինչքը ու կեանքը ապահ-  
ովել: Սայիտ փաշա առանց իր այս  
տարրական պարտականութիւնները  
կատարելու, օանգուլիսն ոտքէն  
վերջ գլուխ ցատքել կը փորձէ, հի-  
տեաբար շատ հաւանական է որ  
շուտով վար ինչայ, ինք ոչ թէ  
թուրքիոյ բնակիչներուն խաղա-  
ղութիւնը ապահովել կը ջանայ,  
այլ կը ճկրտի ապագայ խաղաղու-  
թեան յուսոյ նշոյլն ալ, որ Երոթ-  
պայի միջամտութեան կախուած  
առ կոյճեալ կանխողի մը պէս  
կը փայլիլի, մարել, մշողել:

Գոշրպէր





ԹՂԹԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

ԲԻՐԷ, 11 Նոյեմբեր

Խոստումն յարգելով՝ ներկայս կը զրկեմ Ձեր Պատ. Թերթին յառաջիկայ Թերթին մէջ հրատարակելու:

Թէեւ հրաշքով ապտեցայ կըռիւի մէջէն, ուր աչքիս առաջ ուսանող մը վիրաւորուեցաւ ու դիակներ փոխադրեցին առջեւս, հազիւ կէս գիշերուն կրցի Աթէնքէն Բիրէ նիտուիլ. բայց նոր ցոյցերու առթիւ առանց վտանգի մը երկիւղը ունենալու ամէն օր Աթէնք կը վազեմ օրուան դէպքերով հետաքրքրուած:

Աթէնք 7 նոյ.ի ապստամբութիւնը յունական պատմութեան մէջ բաական ուշագրու տեղ մը պիտի գրուէ. յոյն ցեղին քաջասրտութիւնը անգամ մ'ալ նրեւան եկաւ: Հասարակութիւնը անգէն՝ ժամերով դիւցազնաբար դիմադրեց եղբայր թշնամի տեղացոյդ անձրեւանման գնդակներուն. կըռիւի վայրը ինկան 10 հոգի եւ վիրաւորուեցան 100 հոգիէ աւելի. քարերու հարուածներէ սպաննուեցաւ հեծեղազօր մը ու զօրապետ մը վիրաւորեցաւ ծանրապէս:

Ընդհարումի օրը հեռագրութեւ լերը ու հաղորդակցութեանց բոլոր միջոցները կտրուեցան կտուր. վարութեան կողմէ, որպէսզի հասարակութիւնը իմանալով գրգռուած չի հաւաքուի Աթէնքի մէջ:

Հանդարտութիւնը տիրեց հետեւեալ օրը. մօտակայ գիւղերէն ու քաղաքներէն հազարներով կը փութան ընդհարումին վայրը. եւ կը դիտեն լայն պողոտային տրե-

ւելեան կողմը գնդակներով ծածկուած պատերը եւ կոտորած ապակիները տուններուն:

Սպաննուածներու յուղարկաւորութիւնը մեծ հանգէսով կատարուեցաւ առջի օր. զինուորական մը ներկայ չի գտնուեցաւ յուղարկարութեան. կառավարութեան խիստ դիմումներ եղան բարձրագոյն անձնաւորութեանց եւ ուսանողաց կողմէ արգելելու անոնց մասնակցութիւնը:

Հասարակաց կարծիքը փութորկալից ծովու մը պէս յուզուած է. ուսանողները գունդազուեղ բանտ խօսելով կը գրգռեն ժողովուրդը, հեծեղազօրերը խուժա խուժա կը շրջին փողոցէ փողոց խաղաղութիւնը պահպանելու, որ սակայն աւելի կը յուզէ հասարակութիւնը. կրթական ընդհանուր տեսուչը շրջաբերականով մը հրաւեր կը կարգայ ուսանողներու հանդարտիլ. ու Տէլեւիզիոն քաջալերական խօսքերով կը յուսադրէ հասարակութիւնը. խոստանալով միջամտել ու յանձնաժողով մը կազմելով բողոքել Եօրկիոս թագաւորին բացատրութիւն ու գոհացում պահանջելով:

Ա. Քաղաքին մէջ շրջող զօրքերը վերցնել:

Բ. Հարցնել թէ յունական պատմութեան մէջ ցարդ չ'տեսնուած եղբայր եղբօր դէմ պատերազմելու ո՞վ արտօնած ու հրամայած է:

Գ. Թանցաւորները պատժել:

Դ. Ս. Կիրքերը թարգմանող Բայի անուն Բայիը ու իր բոլոր մեղսակիցները բանալիլ:

Գլխաւոր մեղսակիցներն են՝ Օլիա թագուհին.

Բողոքորիս մետրապօլիտը, Թէոթօքի, պետական անձնաւորութիւն մը:

Այս վերջի երկու անձանց մա-

սին կրտսի թէ մեծագումար պարգևներով կաշառուած են. Ս. Խալապօլիտը եղէկ պաշտօնանկ եղաւ:

Թէ ի՞նչ պիտի պատասխանէ և ի՞նչպիսի գոհացում պիտի տայ թագաւորը այս բողոքներուն, կը ցոււի որ չպիտի կրնամ հաղորդել «Իրաւունք»ի ընթերցողներուն. այսօր կը մեկնի քաղաքէս դէպի փարաւաններու երկիրը:

Երէկ գիշեր ժամ 9ին երկրաշարժի բուսական ուժգին ցնցում մ'ունենանք:

Միհրան Արզարեան

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Քաղաքիս թաղապետութեան փողոցը իր բնական խոնուիթն մէջ այս գիշեր անձնասպան եղած է Երուանդ Գնչակիւնեան անունով ազգային մը. և, անոր կից խանութը վարձած եմ աւ խնդրէն ալ տեղեակ, ներկայիս կուգամ խնդրել պատ. խմբագրութենէդ որ մարդասիրաբար ձեր ազգօգուտ թերթին մօտ թիւերէն մէկին մէջ ներկայս հրատարակէք, որպէսզի յիշեալին ծնողաց կամ ազգականացը հասցէն գիտցող եթէ կայ իմաց տան մեզ, որ յիշեալին կարասիները իրենց զրկուին. Հասցէս. Գրիգոր Նիկողոսեան Պէլէտիէ փողոց

Ֆիլիպէ

16 Նոյեմ. 1904

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՎԷՍԷԼՕ ԽՈՒՄԲԸ

Հակառակ դատական ուժին, որուն է՛ն փայլուն վարպետներէն մէկը եղաւ Պէշիքթաշեան, իր արձակները

չեն եղած երբէք այն կտորներէն, որ լղրճուկ տափակութիւններով կարեն նային չէզոքացնել անման բանաստեղծին երգերու վսեմութիւնը:

Արդէն ամէն ինչ երգ էր կ'ըսուի Պէշիքթաշեանի մէջ. մինչեւ անգամ ժպիտը, լացը, խօսուածքն ու շարժումները: Ու կազմի գերագանցապէս այս զգայնիկ վիճակով է որ կը բացատրուի անոր արձակներուն չափազանց բանաստեղծական հանգամանքը, կուսօյի ամեն սեղմութեամբ երթարկուած. բայց միշտ գեղեցկագիտութիւն:

«Վահան Մամիկոնեան» զոր անցեալ հինգշաբթի գիշեր ներկայացուց Վէսէլօ խումբը, բնականաբար դարձուց թիւին չէր կրնար լըլալ ընդհանուր գծին մէջ, որ Պէշիքթաշեան ստորագրեց իր արձակները, աստիճան մը միայն կարենալ թօթիւնով դասակարգեցան տիրող լուծը:

Այսպէս թէ այնպէս Պէշիքթաշեան իր արձակովը բանաստեղծական էութեան մը համեմատութեան չափովը թոյլ բայց վերջապէս փրկարար ըմբոստացում մը աւելեցած է օրուան անիմաստ ճամարտակութեան դէմ եւ այս պատճառաւ հարկադրած է մեզ ըսելու, որ եթէ իր երգերը երբէք չպիտի մեռնին, իր արձակներն ալ դեռ երկար տան լափուելու իրաւունքը պիտի վայելեն արժանապէս:

Պապանի՛ որուն միայն տրուած է իր բնական արցունքներուն փոխան հանդիսականներէն իրական արցունքներ խելու տաղանդալից ճարպիկութիւնը, Վտահանը կը ներկայացնէր:

Իր քենը՝ որդւոյն հանգէպ իր դեղեւումները՝ երկու զգացումներու միջեւ, իր ծնրադիր պաղատանքը՝ անտրական Սուրենի առջեւ, իր գիրկընդհանուրումները Զարհիի նետ, իր մեղախօսութիւնները չայրենի աւելաբազմ լրաց, իր շանթահարող նաւաւաւքը, իր կուրծքին ելեւէջը՝ փութութեամբ պէս եւ այս ամենուն վրայ, իր յաղթական դափնեզարդ ճակատը՝ հոգեհատոր Սուրենի դիակին վրայ խոնարհեցնելու սարսուլի հարկը թեւտուին՝ կարծես, Պապանիին, զգացումէ զգացում թռչտելու եւ ամենուն ալ համեմելու ու ամենուն մէջ ալ փայ

ԴՐՕՇԱԿ

ԵՒ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԹԻԻՐԲԵՐԸ

(Շար. Լախորի քիւնէ եւ վերջ)

Եւ իբրեւ մի փաստ եւս այն բանին թէ՛ Դրօշակը գիտէր որ Երիտասարդ Թիւրքերն ուզում են պահպանել Թիւրքիայի ամբողջութիւնը, յիշենք Դրօշակ 1897 թիւ 10, որի մէջ դատապարտում են Երիտասարդ Թիւրքերը իբրեւ կաշառակերներ, ոչ յեղափոխականներ եւ թիւրք պետութեան ամբողջութիւնը պահպանել ճգնողներ: Ինչո՞ւ այս հարցը որ ամենաէական կէտն է, քննութեան չ'առաւ Դրօշակը, եւ դրանից յետոյ երեք տարի շարունակ միութիւն քարոզեց եւ միութեան հրաւերները ընդունեց:

Դրօշակը մեղադրում է Երիտասարդ Թիւրքերին, ասելով որ, կարծես թէ Սուլթանի բարձումով ամեն ինչ կը կարգադրուի: Բայց միթէ Դրօշակի ֆէ-«տէրալիզմով» կը կարգադրուի ամեն ինչ: Այսպէս հաստատուում է Դրօշակը թէ «ֆէտէրալիզմով» կը ախրէ համերաշխութիւն եւ սէր. խաղաղ, անզօրք եւ ապահով կեանք... եւ երկիրը կը դառնայ մի չքնաղ աշխարհ: Ի՞նչ Դրօշակի ախարհին ոչինչ չէ՞ հասել սօցիալիզմի մասին: Եթէ Դրօշակի նպատակն է ընդհանուր Թիւրքիայի բարեկարգութիւն եւ ոչ տաճկական պետութիւնից անջատումն, այն ժա-

մանակ ինչո՞ւ անպատճառ ֆէտէրալիստ լինել, չէ՞ որ Միթատ փաշայի սահմանադրութիւնը եւս առաջին է այդ բարենորոգումները: Կարծում է Դրօշակը թէ իր «ֆէտէրալիզմ» աւելի առաջ է անցել քան թէ «սահմանադրութիւն», իբրեւ հասարակական սխառութիւն: Երբէ՞ք, Երկունս էլ աւելի կամ պակաս բուրժուական սխառութիւն էր, հիմք առած ներկայ մասնաւոր սեփականութիւնը եւ աշխատանքի շահագործումը, եւ սակայն երկունս էլ աւելի կամ պակաս, տալիս են բարենորոգումներ: Ուրեմն եւ «միակ ընդհանուր թշնամու» Սուլթանի եւ ներկայ կառավարութեան հանդէպ, ինչո՞ւ Դրօշակը չէ բաւականանում «սահմանադրութեամբ» եւ կամ ինչո՞ւ այդ «ծրագրային տարբերութիւնը» չէ թողնում ապագային (ինչպէս որ մեր յեղափոխականները ամեն հարց թողնում են ապագային) եւ «կառուարագոյն» աչքի առաջ ունենալով, ինչո՞ւ չէ դաշնակցութեամբ Երիտասարդ Թիւրքերի հետ ընդդէմ ներկայ տաճկական թէթիթի: (Տէք մեզ որ եւ է հաստատի որ միանալով ձեզ հետ, կարող է բարեփոխել մեր ժողովրդի գրութիւնը... եւ մինչ կը վազենք ձեր շարքերը ամրապնդելու» ասում է թիւ 8, 1900 Դրօշակը: Ահա՛ ձեզ Միթատ փաշայի սահմանադրութիւնը, որը «կը բարեփոխէ մեր ժողովուրդի գրութիւնը»: Ի՞նչո՞ւ չէք միանում, մանաւա՞նց որ հենց ձեր ասելով, (Դրօշակ 1898 թիւ 6) ֆէտէրալիզմը միայն ձեր «ընտրած» միութեան մի «լրացուցիչ» դադարեւ էր, եւ ոչ էական մի ըսկզբունք: Ի՞նչպէս այժմ այդ «լրացուցիչ» ֆէտէրալիզմը՝ ձեզ համար բարեկաման անդունդ է դառնում: Սակայն խնդիրն այն է որ Դրօշակի երբեմն

«լրացուցիչ» այժմ էական ֆէտէրալիզմը պարունակում է իր մէջ նախ, ազգային անկախութիւն, որի անուանով գործում է Դաշնակցութիւնը: Այսպէս լինելով, եւ «ապագայ ազատ Հայաստանի» ձգտեալով, Դրօշակը շատոնց պիտի հասկնար որ ինքն եւ Երիտասարդ Թիւրքերն — անհատ հակառակորդներ եւ թշնամիներ են, ուրեմն եւ աւելորդ էին ամեն տեսակ «համերաշխութեան եւ միութեան» զեղումները: Ի՞նչո՞ւ Դրօշակը չի մտածեց այս բաների մասին: Անվի՛րջ հարցեր: Այո, Երիտասարդ Թիւրքերն նոյնն էին անցեալի մէջ, ինչ որ են այժմ: Իսկ Դրօշակի առաջ միութիւն էր քարոզում, եւ այժմ — մերժում է միութիւնը: Ի՞նչո՞ւ, Երիտասարդ Թիւրքերը չեն փոխվում — Դրօշակին ինքն է իր մէջ կրել մի «ինչիս» փոփոխութիւն իր կարծիքներին եւ հասկացողութիւններին: Այն մարդիկ որ րոնք ու եւ կուսակցութեան մտաւոր արտաւայտիչներն հանդիսանում են, պարտաւոր են խոտապէս իր ժամանակին եւ իրանց ուղղութեան տեսակէտից, քննել եւ պարզել հարցերը եւ որոշել զիրքերը, եւ ոչ թէ, ինչ որ բացարձակ յեղափոխական ոգւով տարած, առանց ինքն իրան հաշի տալու տարիներ միութեան կողմնակից լինել, պատաստել այդ միջոցը կուսակցութեան մէջ, եւ ապա մի դեղեցիկ օր, նոյն պայմաններին ներկայութեան եւ նոյնպիսի հեղափոխութեամբ հակառակել միութեան, բերելով իրեն նորութիւն, մի շարք պատճառներ, որոնք աւելի հին են, քան միութեան դադարաւորը: Ո՞ւր են Դրօշակի «դասած սերունդը», ծրած բոյսերը, ծաղկած ծաղիկները եւ քաղած պըտուկները: Դրօշակը մինչեւ անգամ չէ էլ յիշում



իւր հաւատարմութեամբ թեմաք Պր-  
նալի օր:

Սեւաչն Պարսկուհիի մը սիրոյ դար-  
պաններէն մեղկացած Վահանի արդ-  
ւոյն՝ Սուրէնի գերը ստանձնած էր  
նաքարեան:

Այս երիտասարդ գերասանը ուսում-  
նասիրելու պաշտօնը այնքան ծանր է,  
որ սիրով կուզէի հրաժարիլ թատե-  
րական քրօնիկացիի պարտականու-  
թիւնէս, միմիայն այդ հարկէն ազա-  
տելու համար:

Իր պերճ առողջանութիւնը, իր ար-  
տասանութեան յստակութիւնը եւ իր  
ուր յիշողութիւնը այնքան կ'արձա-  
րացնէն պինդ, որ կըսես, հիմա պի-  
տի խել արուեստագէտներու սահմա-  
նուած հիացումի փունջը ու ճիշդ այդ  
հակատարալին վայրկեանին՝ կար-  
ծես մէկը կայ հոն, որ անոր թեւը  
վար կը քաշէ յանկարծ եւ անմատչե-  
լի կընէ զայն առ յաւելոյ:

Այն այդ մէկը, միօրինակութիւնը,  
եւ սակայն Շտարեան՝ որ ինչպէս  
կերեւայ, անթերի կերպով սորվող  
մըն է իր գերերը, գիտցա՛ւ երկու  
զգացումներու մէջ տառանելով, մոլո-  
րական զուակի մը բոլոր ամօթխա-  
ծութիւնը եւ միեւնոյն ատեն կատա-  
ղի սիրահարի մը անհաշիւ թափը ցոյց  
տալ իր հօր առջեւ եւ վերջ ի վերջոյ  
չստ ճարտար կերպով մեռնիլ իր եղ-  
բոր բազումներուն մէջ:

Բարենիշ մը իրեն եւ իր բեմական  
եղբոր՝ Զարեհին, զոր դժբաղդարար  
չիմ ճանչնար իր բուն անունովը: Ով  
որ ալ է այդ պատահին, իբր սկսնակ  
իրաւունք ունի Վէսէյօ խումբին սաս-  
նաւոր հոգածութիւնը վայելելու, վա-  
սնդի ինչպէս տեսնուեցաւ, դերասանի  
խմոր կայ իր մէջ:

Խմբին միւս անդամներով ուրիշ  
անգամ զբաղուելու խոստումով, առ  
այժմ մեր խորին շնորհակալութիւնը  
կը յայտնենք իրեն, որ հայերէն ներ-  
կայացում մը ունկնդրելու հաճոյքը  
տուաւ քաղաքիս հայ հասարակու-  
թեան, որ սակայն իր մեծամասնու-  
թեան բացակայութեամբ փայլեցաւ  
երեկոյթին մէջ:

Մեր ծափը Վէսէյօ խումբին ու մեր  
սոյլը այդ անբարեհաճ հասարակու-  
թեան:

Շրախ ոչ սոյլ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Բարեգործական ընկերութեան ընդ-  
հանու ժողովոյ Զ. նիստը տեղի ու-  
նեցաւ ամսոյս 11ի կիրակի օրը, եւ  
Նկատելով վարչական մարմնոյն մի  
ամիս պաշտօնավարութեան լրումը.  
Նկատելով ընդ. անդամոց մեծ մա-  
սին անվճար միացող բաժնեգիրները,  
կազմեց անժամանակեայ Յանձնաժո-  
ղով մը՝ հետեւեալ անձնաւորութիւն-  
ներէ.

Տ. Տ. Արամ Աթաբեկեան  
Զաքար Թէրզեան  
Մելիտոն Մելիտոնեան  
Մարտիկ Մարտիկեան  
Լեւոն Նշանեան  
Յակոբ Արթիւրեան  
Ճանիկ Գանգանիսեան  
Յարութիւն Ս. Յարութիւնեան  
Մանուկ Պէտրիկեան  
Սեւեքիւր Մանուկեան

Եւ պաշտօն տուաւ անոր,  
Ա. Գիմել, մի առ մի, բոլոր այն  
անդամներուն որոնք իրենց բաժնե-  
գիրները չեն վճարած՝ մինչեւ նոյեմ.  
ամսոյ վերջը, ու զանոնք դանձել:

Բ. Ընդհ. ժողովոյ տեղեկագրելու  
լոր այն անդամները, որոնք, զանա-  
զան առարկութիւններով, չեն հա-  
ճած՝ ընկերութեանս ունեցած իրենց  
պարտքերը վճարել:

Գ. Բարոյապէս ջանալ արմատախիւ  
ընելու՝ իրար ոչ-հասկացողութեան  
այն վատ սերմերը, որոնք վերջին  
քանի մը ամիսներու մէջ, պատճառ  
եղան տեղուներու ընկերութեանս  
վարկն ու փայլը:

Դ. Պատրաստել ընտրելեաց երկպա-  
տիկ ցանկը, նոր վարչութեան հա-  
մար:

Յանձնաժողով տեսականութիւն  
պիտի ունենայ երկու երեք շաբաթ,  
եւ իր տեղեկագրերը պիտի ներկա-  
յացնէ յաջորդաբար ընդհ. ժողովոյ,  
որ, ամեն կիրակի արտակարգ նիս-  
տեր պիտի ունենայ, ժամը 2էն ըս-  
կանալ, ընկերութեան ընթացիկ խն-  
դիրներու վրայ խորհրդակցելու համար:  
Ի Դիմաց Բարեգործ. Ընդ. Ըն-  
հանուր ժողովոյն

Ատենադպիր Ատենապետ  
Ճ. Ալթունեան Ղ. Կոնիկեան  
11 Նոյեմ. 1901  
Քոնսթանդու

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պրի. քսէլի ընկերավարական մի-  
ջողգային համաժողովին կոչին իբր  
արձագանք Ֆրանսայի Միացնալ  
ընկերավարական կուսակցութիւնը  
հրատարակեց յայտարարութիւն մը  
ուղղուած բոլոր ֆրանսացի գոր-  
ծաւոր ու ընկերավարական դասա-  
կորդին, հրաւիրելով զանի ոտքի  
կելլու ժողովներով, հրատարա-  
կութիւններով եւ իրենց ընտրու-  
ման օրինակներով պարտաւորել կա-  
ռավարութիւնը որ Հայոց տառա-  
պագին վիճակը բարեփոխելու հա-  
մար դեպքանաժողով մը գումարե-  
լու նախաձեռնութիւնը ունենայ:

— Ընդհանուր Աւստրիոյ ընկեր-  
վարական-տիմօկրատ կուսակցու-  
թեան համաժողովը վերջերս իր  
Այլ գումարման մէջ դէպի հայերս  
համակրական ցոյց մ'ըրած է:

— Կարնոյ երկրաշարժին հետե-  
ւանօք, Սանատրեան վարժարանի  
աշակերտները պարտէզի մէջ վրան  
կանգնեցնելու զանի սաւաններով ու  
ֆանէլաներով պատելով, ըստ շա-  
ւակտին պատասպարուեր են. վը-  
րանին մէջ ջնջմոց ալ կը վառեն  
եղբր:

— Երկրակալի առաջնորդ Տ. Դա-  
նիէլ Ծ. Վ. Յակոբեան իր պաշ-  
տօնատեղին մեկնելուն առթիւ  
Պատրիարքարանէն ստացաւ 40 լի-  
րա երկրակալի որբանոցին մէջ գոր-  
գադործութեան ձեռնարկելու իր  
դրամազուլն, իսկ 20 լիրա նոյն  
թեմի կարօտ վարժարաններուն  
նպաստ:

— Ստեփան փաշա Արսլանեանի  
վիճակը բոլորովին յուսահատական  
եղած է. ստոյցուած մանրամաս-  
նութեանց նայելով այս ժամուս  
արդէն մեռած պիտի ըլլայ:

— Ազատ խօսք գրած է թէ  
Մանչեսթրի վաճառականներէն Տ.  
Մարտիրոս Թոքոտեան 20 հազար  
ոսկի յատկացուցած է վարժարան  
մը հաստատուելու համար, ուր  
հայ տղաք պիտի հետեւին մաս-  
նաւորապէս առեւտրական եւ գի-  
տական ուսումներու:

— Բժշկական խորհրդին հրա-  
մանաւ բաղաքիս հայ եւ օտար  
բոլոր նախակրթարանները երկու-  
շաբթի օրէ ի վեր գոցուած են:

ՆՈՐ ԵՐԳԱՐԱՆ  
ԿԱՄ

ՄՐԲՈՒՆԶ ՀԱՅԳԱՎԱՆ

Այս երգարանի Բ. տպագրութիւնն  
է որ այսօր լոյս տեսաւ, աւելի ճոխա-  
ցած, բարեփոխուած եւ մաքուր թուղ  
թի վրայ տպուած: Հակառակ գնոյն  
ածանութեանը, կը պարունակէ այն  
բոլոր հին եւ նոր ազգային երգերը  
որոնք ընտիր եզանակ ունին ու կեր-  
գունին հայ ժողովուրդի ամեն դասա-  
կարգէն

Գին 1 ձր.

Ստանալու համար բոստի ծախքը  
10 սանդիկ պէտք է յիստող զրկել  
Իրաւունքի խմբագրութեան վաճառ:  
Կը ծախուի նաեւ Գահիրէի մէջ մեր  
գործակատար Տ. Կարապետ Երզնկա-  
եանի խաւովը. Ուստի (Ամերիկայ)  
Տ. Յակոբ Ֆրանզի, Զիքաօ Տ. Մ.  
Գ արակեւմտեան եւ Ընդ. քով  
Պուրթի Տ. Ղազար Պոստեանի վա-  
ճառատունը, Բէօստէնէ Տ. Ղ. Կրտ.  
նիկեանի քով:

ԻՐԱՒՈՒՆԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Տ. Մ. Ֆոֆշան. — Ստացանք 14 ֆը-  
րանքը. ձեր փոխած անձը Սիւրսորէ  
կը պաշտօնավարէ:

— Տ. Վ. Մազնանեան Ֆիլիպէ. —  
Ստացանք ձեր Վ. Շահրիմանի ուղ-  
գած երկայնապատում գրութիւնը.  
Թերթիս ծաւալը չի ներեր զայն նոյ-

թէ իր հինք եւ նորը հակասական են, ո՛չ. Նա  
գտնում է մեծ հետեւողականութիւն իր առաջնայ  
եւ այսօրայ դիրքի մէջ, եւ դատում է այսպէս,  
«առաջ մենք էինք հրաւէր կարգում, իսկ այժմ  
մենք հակառակում ենք ինչու, պատճառը պարզ  
է: Չայնիւր այն տեղից չեն լսում, որտեղից մենք  
վաղուց ի վեր շարունակ սպասում ենք»: Իսկ 1897  
թիւ 2 Դրօշակը, ուր «չատուց սպասուած ձայն»-  
րը վերջնապէս հասան: Որի՞ն էր ուղղում Դրօշակ  
իր կողմ, երիտասարդ թիւրքերին: Ո՞րտեղից է  
զալիս «ձայնը»: Երիտասարդ թիւրքերից, Դրօշակին  
ասում է ո՛չ մենք «այնտեղ» չէինք ուղղում եւ ոչ  
էլ ձայններ «այնտեղից» են գալիս: Միայն Մի-  
թէ Դրօշակը մեզ կը պատասխանէ թէ ինքն իր  
կողմ ուղղում էր ո՛չ թէ մի օրոշ կազմակերպու-  
թեան, այսինքն Երիտասարդ թիւրքերին, այլ  
ուղղում էր թիւրք երիտասարդներին, առանց ժա-  
մանակի եւ տարածութեան պայմանների...:

Այդ բաւական չէ. Դրօշակի հէնց նոյն 1900  
թիւ 8ը, որը մի շարք պատճառներով միութիւնն  
անհնար է գտնում, գրում է նաեւ «ինչպէս միու-  
թեան գաղափարը — որ 10 տարի մեր ծրարքի հիմ  
նական կէտն էր, պահանջեց այսքան քաղիներ  
Երիտասարդ թիւրքերի չըջանալու եւս համակ-  
րութիւն գտնելու համար, երեւի նոյնպէս տարիներ  
կը պահանջէն, մինչեւ որ իրագործել այդ միու-  
թիւնը, ազգով տարբեր, բայց միեւնոյն թշնամու-  
ղիմ կու ող տարրերի մէջ»: Այդ ինչպէս թիւրքե-  
րը «Ֆէտէրալիստ» պիտի դառնան, թէ Դրօշակը  
«սահմանադրական»: Բոլոր Երիտասարդ թիւրքերը  
անբարոյական շանաժողովներ են, բոլորը սոսկ  
հակասութեամբ «բարեկրօնային» են, նրանք

մերժում են հայկական հարցը», նրանք «սահմա-  
նադրականներ» են — եւ այս պատճառներով Դրօ-  
շակը գտնում է միութիւնն անհնար, իսկ այժմ  
յանկարծ գուրս է գալիս որ 10 տարւայ մէջ «մի-  
ութեան գաղափարը» առաջդիւնել է «համակրութեան  
գտնելով Երիտասարդ թիւրքերի չըջանալու եւս  
Այս ի՛նչ հրաշքներ են: Եւ վա՛յն եկել տարի է  
հայ ժողովուրդին: Տասը տարի պէտք էր միայն «հա-  
մակրութեան» համար, քսան տարի պէտք էր ինի  
«Իրագործման» համար (թէ ինչպէս այդ չէ մտնում  
«միութեան գաղափար» մէջ), մինչեւ որ «միեւ-  
նոյն թշնամու ցէմ կու ող եւ ազգով տարբեր տար-  
բերը» կ'միանան, եւ վերջապէս Դրօշակը կը հա-  
տատէ «Ֆէտէրալիստ»... Եւ ապա — պար ու եր-  
գեր, «չքնաղ աշխարհ, սէր եւ աշխատանք հասա-  
րակութեան գարնային օրեր»: Երեւի չատ տարի-  
ներ պէտք պիտի լինեն այդ միութեան իրագործ-  
ման, որովհետեւ մինչ իսկ Դրօշակը յուսահատ բա-  
ցազանչում է յօգւածի վերջը. «բայց ե՞րբ կը լինի  
այդ...»: Այս բոլոր հրաշքներն անողը «Ֆէտէրա-  
ցիան» է, եւ Դրօշակն աւելացնում է «այն ժամա-  
նակ մենք կը գոչենք, Թեկցե՛ք՝ ընդհանուր օտոտ-  
ման համար անկասկածելի»:

Այս կեցցէի միջոցին յանկարծ, չգիտեմ ի՛նչ  
պատահմունքով, վրայ են հասնում յայտնի կառուց-  
քին եւ Լիբրէնիստը, եւ հերթով հաստատում են  
Դրօշակին թէ աշխատանք գաղափարները պէտք  
ուրեք իրանց ազգերի անկասկածելի են, միջազգայ-  
նութիւնը չէ հերքում ազգայնութիւնը: Մենք  
գարձեալ կը խնդրէինք մեր յարգելի պաշտօնակից-  
ներին ցոյց տալ մեզ այն դիրքը, յօգւածը, երեւը

ուր գրեւծ են կառուցու եւ Դիբրէնիստի այդ խօս-  
քերը, ի՛նչ են ուղղում նրանք ասել, եւ ի՛նչ — Դը-  
րօշակը: Այսպէս, նո՛ր գիւտ: Կառուցքին եւ Լիբրե-  
նիստ եւս «Ֆէտէրալիստ եւ միջազգայնազգային-  
ներ» են: Զգիտեմ թէ ինչու՞ անպատճառ դրանք  
պիտի լինէին, չէ՞ որ ուրիշ «Ֆէտէրալիստներ» չսա-  
կան: Պուրէց սա էլ «10 տարի առաջ ընտրած մի-  
ութեան եւ համերաշխութեան գաղափար» է Ֆէտե-  
րալիզմի եւ սոցիալիզմի մէջ: Ինչ որ է: Ուրեմն  
Կառուցք ու Լիբրէնիստի «պնդումից» յետոյ, Դը-  
րօշակը վերջնականապէս համոզում է որ ինքը «չէ  
հակասում միջազգայնութեան գաղափարին»: Սա-  
կայն ո՞րն է այդ մեծ գաղափարը, որը Դրօշակի ի-  
տեալն է: Ահա այն:

«Այդ լինելով հայեր, գործելով հայերի մէջ,  
մենք մեռում ենք մարդիկ եւ չենք կարող ուրիշնե-  
րին պակասը ցանկանալ, քան ուղղում ենք մեզ հա-  
մար»: (Դրօշակ 1900 թիւ 9, երեւ 116):

Ահա ձեզ «Ֆէտէրալիստ միջազգայնազգային»  
2. Յ Դաշնակցութիւնն անտեսական. քաղաքական  
դաւանանքը: «Աշխատանք գաղափարներ մեռում է  
միայն չմեռնիլ, ու գոնէ տեսնելու արժանաւալ  
«Ֆէտէրալիստ միջազգայնազգային» այդ Աւետ-  
եաց երկիրը...»:

Բայց հայ «աշխատանք գաղափարը». կամ չի-  
տակ լեզուով ասած, հայ գիւղական եւ ինդուստրիա-  
կան պրօլետարիատը, անշուշտ պիտի ասէ Դրօշա-  
կին Օհեքոս Սուր Սոն Տալու...:

ՀԱՆԴԻՍ

Լ. Արեգեան

—)(—



նույն ժամանակ հրատարակելու բաց վեր-  
տահ եղջեր թէ Շահբադի յանգա-  
պարտութեան մասին ձեր մէջտեղ բե-  
րած փաստերը նկատագրութեան պիտի  
տանուին, երբ նա մեր հարցումներուն  
հրապարակաւ պատասխանէ:

### ՀԱՎԱՏՈՒՄԱԹԸ ԲՕԼԻԹԵԳԻՅԷ

#### ԹԻԻՐԻՔԻՍ

Կէշէն հափթա եղբորը օլտըզը-  
մը՝ Էրմէնի ֆէտալիէրինուն յիշ-  
դրանիկ քէնտի չէթէսի իլէ Մուշ  
քաղաքնտա պիր մանաթըրտա  
թիւրք ասքէրէրինուն մուհասէրէ  
օլտըմիշ վէ պիլախէրէ գաշմըշ ը-  
տը:

Պու տէֆա, Պապը Ալիտէն թէ.  
լէկրաֆ աճէնթլէրինէ վէրիլէն մա-  
լիւմաթա պինաէն, մէրգուլ Ան-  
դրանիկ թէքար քէնտի չէթէսի  
իլէ մէքըր մանաթըրտա կիրմիշ,  
վէ ասքէրէր անը թաադիպ իթ-  
մէքտէ օլտըզարքնտան՝ երնէ մա-  
նաթըր մուհասէրէ ալթընա ալ-  
մըշար. ֆաղաթ պու տէֆա ի-  
շէրտէն աթըլան գուրշուրտտան  
պիր ասքէր էօմիշ վէ պիրտէ  
եարէլէնմիշ: Աժանու Պիշկարըն  
վէրտիկի մալիւմաթա պինաէն,  
Պապը Ալիտին թէքիթ ու թալէ-  
պի իւզըն, Էրմէնի Պատրիարքա-  
րանը Մուշ Աւաշնորքընա թէ-  
լէկրաֆ վէրուպ, իհաթէ օլտնան  
մանաթըրտա պուլընան Ուրաշնո-  
ցըն էօքսիւլէրինի պիր թարաֆա  
սիւրէր իտէրէք, անլէրի տըշար-  
տան աթըլաճագ օլան սիւհա վէ  
եախոտ թօփ տարպէլէրինուն մու-  
հաֆաղա իթմէլէրինի թէնպիհ վէ  
թալիսիլ իթմիշ տիր:

Անլաշըրտը իւզըն, ասքէրէր  
ֆէտալիլէր պէհանէսի իլէ մա-  
նաթըր թօփա թուլուպ, ի-  
շէրտէ պուլընան էօքսիւլէրի տա-  
խի թէլէֆ իտէնքէլէր: Անդրու-  
նիկին եէնիտէն մէքըր մանաթ,  
թըրա կիրմիշ օլմասը հալան օ-  
լաճագ տըր. զիրա պիր տէֆա  
գաշմըշ օլան թէքար կէլուպ գա-  
բանա կիրմէլ. իլա թիւրքէր  
պու հօլտա պիր տէսիս իլէ մա-  
նաթըր խարապ իտէրէք, էվ-  
վէնէ Անդրոնիկի մուհաֆաղա  
իթմիշ օլմասընն ինթիպալընը  
ալաճագ տըրար, վէ պու վաաթիւ  
իլէ էօքսիւլէր տախի զուրպու-  
նի կիտէնք տիր, իշթէ քիւշիւք  
Սալիտ բաշանըն իճրա իտէնք օ-  
լան իսալաթըն իլք սէմէրէսի պու-  
լաճագ տըր: Բուս գօնսօլէսըն  
մահէլի մէքըրէր շիթապու օլտը-  
զը էվգէլէն պիլտիլիլիշ իտի.  
պու տէֆա գօնսօլտտան աօլալը  
հիշ պիր մալիւմաթ հօգ տըր:

—Աժանու Պիշկարըն Սթան.  
պօլտան ալտըզը տիւնքի թէլէկ-  
րաֆ շու հօլտա պիր միտհիշ խա-  
պէր վէրմիշ տիր:

—Քիւրտէրտէն իշիտիլտիկինէ  
պինաէն Մուշտա, Պիթլիտէն վէ

Սաալուտա եէնիտէն գըրկըն օլա-  
ճագ տըր:

—Էրմիշիտան աշվալը պու մէր  
քէլտէ իքէն, Սալիտ բաշանըն  
Սաքիթնիա իշիւն իսալաթ ճէտ  
վէլի հալըրլաճագտա օլտըզը Ս-  
թանպօլտան իսպար օլտըրօր:  
Ֆաղաթ Սալիտ բաշտան իճրա  
օլտնաճագ օլան իսալաթըն Մա-  
քէլտնիա խարիթիսալարընա իք  
թիֆա վէրէմէլէնքի շիւքէսիլ  
օլմասընտան մաաաա, հալաաթիսին  
էսաաալը օլաճագը գանըն գալի.  
միշ տիր. զիրա թիւրք հիւքիւ.  
մէթի քէնտի տաթթի գաաթիմէսի  
իւզըն, պու հօլտա վաալար իլէ  
վաալըթ գաղանձագ իսթէր, օ  
վաալըթ գարֆընտա տիկէր տէվ.  
լէթլէրտէն քէնտիսինէ պիր գու-  
վէթ պիր ճէսարէթ էլտէ իթմէք  
իշիւն: պալաաաաա պու սըրա  
թիւրքիսինն վաալըթ գաղանձագ  
բէք իհիթաճը վար տըր. զիրա  
Պուլկարիա վէ Սըրպիա, խարիճի-  
լէ նազըրլարը մէլիսի ումուլիլէ-  
լէրինուն Մաքիթնիսինն վէ էս.  
կի Սըրպիանըն հալալը հազըրէ.  
սինտէն տօլալը թիւրքիսիա պիր  
նէվի թէհտիտաթ կէօթէրտիլէր:  
Մէքըր մէլիլէրտէ պու տէֆա  
մէվգու ի պահ օլան պու մէսէլէ  
տէն տօլալը իլէրքի նօմէրօլըտա  
ֆաալաքալիսն Անգուշարաք սէր  
լէվհասը պէնտիլիլէ թաֆսիլաթ  
վէրէնքիլ:

—Պապը Ալիտին Պանք Օթօ.  
մանտան իքի միլիոն լիրա իսթիլ-  
րազ իթմէք մէսէլէսի թէլէիլ օլ-  
մուշ տըր. զիրա պանգա թէլէմի.  
նաթ իշիւն բէք պէօլիլ վարի-  
տաթլար թուլմազ իսթէր իմիշ:  
Պարի միւսթաճիլ իքթիլալար ի-  
շիւն 600,000 լիրա չիմուլիլէ իս-  
թիլալ իթմէք էլլէմ կէօրիլ-  
միշ իտէտէ, պիր իթալիլէ կէօ-  
րէ՝ պու իհիթիսաթըն տէֆի ի-  
շիւն, մուհաճիլլէր վէ եէթիլլէր  
սանտըրընտան ագճէ թէտարիք  
իթմէք գարարիլի օլտըզը Սթան  
պօլտան պիլտիլիլիլէ:

—«Լիպէթիլէ»ին Սթանպօլտան  
ալտըզը մալիւմաթա կէօրէ, Սպ-  
լիտ բաշա հիւքիլմէթին պալը  
միւրթէքիլ մէմուրլարընը թաա-  
գիլ վէ պիր թաալը սուր իսթի.  
մալաթը թաազիլ իթմէլէ պաշ-  
լաճը օլտըզընտան, պէօլիլ վէ-  
մուրլարտան 3 քիշի ֆիրար իթ-  
միլլէր: Ֆաղաթ պու սէպէպտէն  
տալիլիլէ նազըրը Հասան բաշա  
վէ սալիլ նազըրլար իլէ իս-  
թիլաթաթըն էֆըքար հասըլ օլ-  
մալլէ, պուլար Սուլթանըն հու-  
զուրընա չըգուպ Սալիտ բաշա.  
տան իշթիլէս իթմիլլէր իտէտէ,  
Սուլթան անլէրի սօվուգ սուրէթ-  
տէ պապուլ իթմիշ տիր:

Պու հալաաթիսին նէ տէրէնէ  
սահիհ օլտըզըն պիլէմէլիլ:

—Ֆրանսըզ հիւքիլմէթի Մ.  
Տիւմա նաճ գաթը Երուսաղէմէ  
գօնսօլտ թալին իթմիշ օլտալ,  
թիւրք հիւքիլմէթինն անը գա-  
պուլ իթմէսինի թալէպ իթմիշ  
տիր:

—Սթանպօլ էօնիւնտէ տուրմա.  
սը մէշրաթ օլան ֆրանսըզ գըրհ-  
լըսընն Չանազգալէ պօղազըն-  
տան կիրմէսինէ պա իրաաթ միւ-  
սաաթ օլտըմըշ տըր:

—Պաղտատտան ֆէրպէլալա եէ-  
նի պիր շըմէնտըֆէր խաթթը  
եաաճագ իթթիլալը պիր թիւրքէ  
վէրիլէնք իմիշ:

#### ԿԻՐԻՏ

Բօմաաան «Բօլիթիլէ Գօրէսը»  
ա պիլտիլիլէսինէ պինաէն, Բօ-  
մաաաթի ինկիլիլ, Բուս վէ Ֆը-  
րանսըզ էլիլիլիլ իթալիա խարի-  
ճիլէ նազըրընն իրաաթիլ իլէ,  
նոյ. 10 տա ագտը մէլիս իտէրէք  
կիրիտին Երուսաղէմիսին իլէ պիր-  
լէշմէսինի թաաթը գարարա ալ-  
մըշար, վէ պու պապտէ Բիթրո-  
պուրկ, Լօտտան վէ Բարիլ խա-  
րիճիլէ նէգարէլլէրինէ մալիւմաթ  
վէրմէքտէն մաաաա, Բրէնա Եօր-  
կիլէ տալիս աճէլլէթէն կիրիտէ ալ  
տէթ իթմէսինն իքթիլալալը  
թէլէկրաֆ պիլտիլիլլէր. Գեկ-  
տեմբէր 6 տա կիրիտ Երուսաղէմ.  
թանա պիրլէշմիշ օլաճագ տըր:  
Պու հալաաթիս պիլգճէ շիւքէլի  
տիր:

#### ՄԻԻԹԼԵՆՎՎԻԹԷ

Բուսիա, ինկիլլէրա վէ Ֆրան-  
սա պէլիլիլտէ պիր իթթիլալը  
միւսէլլէսէ թէլէքիլ օլտնաճագը  
պալը կաղէթալար եալմըշ օլտալ,  
պու պապտա ճէրիտէլլէր ուզու-  
միւսաղէլլէրէ կիրիլուպ, սուլտն  
լար տօլտուրմազտա տըրլար:

—Պէրլիլիլտէ իշիլ գալմըշ օլան  
ամէլլէնն մըգտարը 93 պին քիշի-  
լէ պալիլ օլմուշ տըր. պուլար-  
տան 72,116 սը Երքէլ վէ 20884  
գաալըն: Կէշէն սէնէ 50 ֆապրի-  
գաաա 26273 ամէլլէ չալըմազտա  
իքէն, պու կիւն 15,390 քիշի չա-  
լըշըլօր, վէ պուլար իշիլն տա-  
լիս կիւնտէ 3.4 սաաթ իշ վէրի-  
լիլօր:

Շու սօն սէնէտէ մալիլէնէ ինգ-  
րազ պուլմըշ օլան Ալմանիա,  
աքսի օլարազ, իմրէրաթօրըն իճ  
պարը իւզըն, ասքէրիլէ վէ պահ-  
րիլէ մէսարիթաթընը արթըրմազ-  
տա տըր, 1902 սէնէսի իշիլն մէճ.  
լիսի ումուլիլին 200 միլիօն մարգ  
պահրիլէ մէսարիթաթըն թալին  
իթմէսի թէքիլ օլտըրօր: Պու  
կիրիլլէ Ալմանիան իսթիլալը  
տալիս գարան ըգ կէօրիլիլօր:

—Շաքիլլէրտէն ալըրլմըշ օլան  
Միս Սթօն վէ Մաաաթ Սթիլքա-  
նըն էօլմիշ օլտըզլարընը թիւրք  
մէնպաաաթնտան իշիլիլլէ իտէտէ  
րէսմէն թաաաթ օլտնամըշ տըր:  
Պիր շալէսիա կէօրէ, շաքիլլէր  
թալէպ իթաթիլլէրի ագճէ թէ-  
մաճէն ալաաաթըլարը իշիլն,  
մէզպուրէի գալթ իթմիլլէր. տի-  
կէր պիր իթալիլլէ կէօրէ, Միս  
Սթօն Երուսաղէմիսին խաթթալա-  
նուպ վէ Մ. Սթիլքա վազի հաճի  
(տղարիլք) սէպէպի իլէ, էօլմիշ շ-  
լէր:

—Էրզըրուտա վէրլէլլէտէն միւ-

թէգարըր օլան պիշարէկեան ի-  
շիւն Լօտտաաա 3500 ինկիլիլ  
լիրաա իտէն թէնէմիլ օլտնալընը  
թէլէկրաֆ պիլտիլիլլէ տիր:

### ԹԱՏՐՈՆ ՍԱՆԴՐԱԼ

Այս հինգշաբթի գիշեր ժամ  
9ին, վէսէլօ հայ դերասանական  
խումբը պիտի ներկայացնէ «Հո-  
վուհիլն», տրամ-գօմէտի 4 արար,  
և ծիծաղալար զուեշտ մը:  
Երգ և պարերգ իտալական խըմ  
բին կողմանէ:

Յաաալիկային պիտի ներկայա-  
ցնէ՝ մեծ պատրաստութեամբ, Շէ-  
քսպիրի հեղինակութիւններէն «Օ-  
թէլլօ» 5 արարուած ողբերգու-  
թիւնը:

### ԹԻԻՐԻՔԻՍ

#### ՋԱԽԻՐԷ

|                                                                                        |            |             |
|----------------------------------------------------------------------------------------|------------|-------------|
| ՊՈՒՂՏԱՅ                                                                                |            |             |
| Վալիսի իլպ.                                                                            | 49.53 հքթ. | 6.40/7. —   |
| Արապա իլպ.                                                                             | 48-58 հքթ. | 8.40        |
| ԱՐԱՅ                                                                                   |            |             |
| Վալիսի 100 քիլօ                                                                        |            | 8.40/8.50   |
| Արապա 35-45 իլպ. հքթ.                                                                  |            | 4.60/5.80   |
| ԵՌԻԼԱՅ                                                                                 |            |             |
| Արապա                                                                                  |            | 4. —/4.80   |
| ՖԱՍՈՒԼԻՍ 100 քիլօ                                                                      |            | 15. —/22. — |
| ՋԱՎՏԱՐ                                                                                 |            | 6.40/6.80   |
| ՄԻՍԻՐ                                                                                  |            |             |
| Արապա իլպ.                                                                             | 54-58 հքթ. | 7.40/8. —   |
| Վալիսի իլպ.                                                                            | 100 քիլօ   | 9.40/9.60   |
| Պու ֆիլաթիլար Եաշ մալլար իշիլն                                                         |            | 8.20/8.60   |
| Միր. գուրու միսիր ֆիլաթը                                                               |            | 5.60/5.80   |
| ՏԱՐԸ                                                                                   |            |             |
| Կիւնտէ 700-800 արապա կէլմէք-<br>տէ տիր. վալիսի 50-55:                                  |            |             |
| Վալիսի մուսթիլիսի ալթուս ֆը-<br>րանքիլ, արապա կիրմիլլէ: Նաթ-<br>լէտն 22.40 հիսապը իլէ: |            |             |

#### ՊԱՂԳԱԼԻԹԷ

|                                                                                |  |           |
|--------------------------------------------------------------------------------|--|-----------|
| Վարնա բիաղաաաաա պազգալիլէ<br>մալլէրին պու կիրքի ֆիլաթը, ալ-<br>թուս ֆրանք իլէ: |  |           |
| ԳԱՂՎԷ                                                                          |  | 1.65/1.85 |
| Շէֆէր Բօման                                                                    |  | —/57      |
| » (Բէսմէ) սանտըզ                                                               |  | 28.50     |
| Բիթրիլն ճաաաա չուվալը                                                          |  | 35-38     |
| » Ֆիլիպէ                                                                       |  | 35. —     |
| » Ինկիլիլ                                                                      |  | 27. —     |
| » Բիլգոն                                                                       |  | 45.48     |
| ԿԱՂ Ունտըր                                                                     |  | 6.70      |
| Ջէթիլն ԵԱՂԸ քիլօ                                                               |  | —/90/1.05 |
| ԳՈՒՐՈՒ ԻԻՋԻԻՍ                                                                  |  | —/35      |

#### ԲԱՍՈՒՔ

|                                     |  |       |
|-------------------------------------|--|-------|
| Վարնա մաղաաաաաա իլիլք սա-<br>թըլար: |  |       |
| Ինկիլիլ իլիլիլ Ն. 8-14              |  | 9.50  |
| » » Ն. 18-24                        |  | 12. — |
| Երիլ իլիլք Ն. 8-14                  |  | 9. —  |
| Աթըլմըշ բամաք հօդա                  |  | 2. —  |

#### ՍԱՐԱՄԻԹԷ

Նարուլէն 22 ֆրանք 40 սանթիլ  
Օսմ. լիրաա 22.95 ալթուս ֆրանք

Одговорникъ Н. Драгулевъ

Печатница «Взаимность», Варна